

Zuivelhistorie

HONDERD JAAR ZUIVELINDUSTRIE IN DE ZIJPE

(Aflevering 13)

De Kaasfabriek te 't Zand.

Dit wordt een verhaal waar veel namen in voorkomen.

Er hebben te 't Zand minstens drie kaasfabrieken gestaan, en - naar beweerd wordt - ook de allereerste in de Zijpe. Of dat wel helemaal klopt is te betwijfelen. Maar dat zien we wel bij de bespreking van "De Raaf" aan de Keinsmerbrug.

Op 25 mei 1883 kochten 10 "landlieden" (meestal wonende in De Zijpe) een stuk grond te 't Zand in sectie A No. 735 en 733, groot 10 aren en twintig centiaren, ieder voor een bedrag van Hfl. 100.—.

Op 30 december 1885 werd de Oprichtingsacte van de Naamloze Vennootschap, genaamd "Zijper Maatschappij tot Bereiding van Kaas" verleden voor Notaris Hendrik Jan De LANGE te Alkmaar in Hotel "Vredelust" te Schagen, waarin bovengenoemde landlieden compareerden, namelijk:

Pieter Janszoon DE WIT

Andries DE WIT

Jan Janszoon DE WIT

Jan SLIJKERMAN

Gerrit DE WIT

Nicolaas STROET

Jan Pieterszoon DE WIT

Dirk KROON

Cornelis LIGTHERT

Johannes van BEUSEKOM

Het doel der Vennootschap was het oprichten en drijven ener kaasfabriek.

Duur der Vennootschap: 25 jaar, gerekend te zijn aangevangen den eersten November achttienhonderd vijf en tachtig, om te eindigen den een en dertigsten October negentienhonderd tien, tenzij eerder tot ontbinding mocht worden besloten op een Algemene Vergadering.

Het kapitaal der Vennootschap bedraagt zes duizend gulden.

Op het oogenblik dat de Vennootschap in werking treedt, wordt in de Vennootschap ingebracht door de gezamenlijke vennoten:

- een kaasfabriek en erf, aan het Zand in de Zijpe, kadaster sectie C nummer 793, groot tien aren twintig centiaren -

N.B. Toen de Vennootschap werd opgericht bestond de fabriek dus al!

Het beheer der Vennootschap is opgedragen aan de Directeur, de comparent Pieter Janszoon DE WIT, zonder eenige belooning te genieten.

G.A.A. Not. Arch. No. 1405.

18.3.1883.

Er wordt gevraagd aan de op te richten kaasfabriek te 't Zand, een paar flinke mensen, geen kinderen te hunnen laste hebbende, om tegen flink salaris werkzaam te zijn. (P.G.)
Franco brieven in te leveren bij de heer P.J. DE WIT.

14.9.1884.

Te Warmenhuizen is een aanvang gemaakt met de bouw van een kaasfabriek, waar de fabriek van 't Zand als model dient.

20.1.1887.

De kaasfabriek te 't Zand is lid van de Bond van Zuivelfabrieken.

OPHEFFING "ZIJPER MAATSCHAPPIJ TOT BEREIDING VAN KAAS".

In publieke veiling ten overstaan van Notaris Gerben VRIJBURG kochten op 18 maart 1910:

Henricus Gerardus KROON,
Jacob GROOT Bartelmeuszoon,
Adam DE WIT Janszoon, en
Willen HOEDJES Janszoon,

"ieder voor één vierde gedeelte een kaasfabriek met erf aan het Zand, gemeente Zijpe, sectie C nummer 793, groot 10 aren twintig centiaren, benevens den tot den fabriek behorenden, aan ieder bekenden volledige inventaris, mede bij gemelde veiling aangekocht."

OPRICHTING BURGERLIJKE MAATSCHAP, genaamd "NIEUW LEVEN".

Voor dezelfde Notaris werd de acte van oprichting van een burgerlijke maatschap, genaamd "Nieuw Leven", verleden, op 19 mei 1910, waarbij de vier bovengenoemde "landlieden" de vennoten waren.

G.A.A. Zuivelfabr. STOK-gebied III.

N.B. Eveneens in 1910 werd te 't Zand de - wat men toen noemde - "melkkoelingfabriek" van "Hollandia" opgericht. Een onderdeel van het particuliere bedrijf van dezelfde naam te Vlaardingen. In de loop der jaren zou een felle strijd om de gunst van de veehouders ontstaan tussen "de coöperatie" en de "speculatie".

OPRICHTING COÖPERATIEVE ZUIVELFABRIEK "NIEUW LEVEN" G.A. te 't Zand.

Voorjaar 1928 worden plannen beraamd om een grotere fabriek te stichten, een z.g. "zoetfabriek", waar alle melk wordt verwerkt, zó vanaf de boerderij. Tot dusver hield de boer de avondmelk thuis, roomde die de volgende morgen en leverde deze geroemde melk en de verse morgenmelk aan de fabriek. Deze fabrieken noemde men DAGFABRIEK.

* Zuivelgereedschap op de boerderij van ARIE ERIKS te Oudesluis, omstreeks 1928.

Op 6 juni 1928 werd t.o.v. Notaris VRIJBURG de acte verleden van oprichting van de Coöperatieve Zuivelfabriek "Nieuw Leven" G.A. te 't Zand, waarbij tevens de statuten werden vastgesteld, en welke acte werd getekend door:

W. JIMINK Hz.	D. MAREES	P.H. DEKKER
Jb. GROOT	J. BRAK	J. BAKKER
P.M. DE WIT	K. KOOY	Ad. DE WIT
Jb. SCHILDER Jz.	P.G. DE WIT	H. DE JONGH
A. BAKEN Kz.	A. PORTEGIJS	C. AARSEN
P.C. SLIK	B. ZOMERDIJK	C. WILDEBOER
W. RAMPEN	J.A. DE WIT	F.X. VEUL
C. KLIJN	S.J. DE WIT	W. DE WIT
C.P. BURGER	Alb. DE WIT	S. BROERSEN

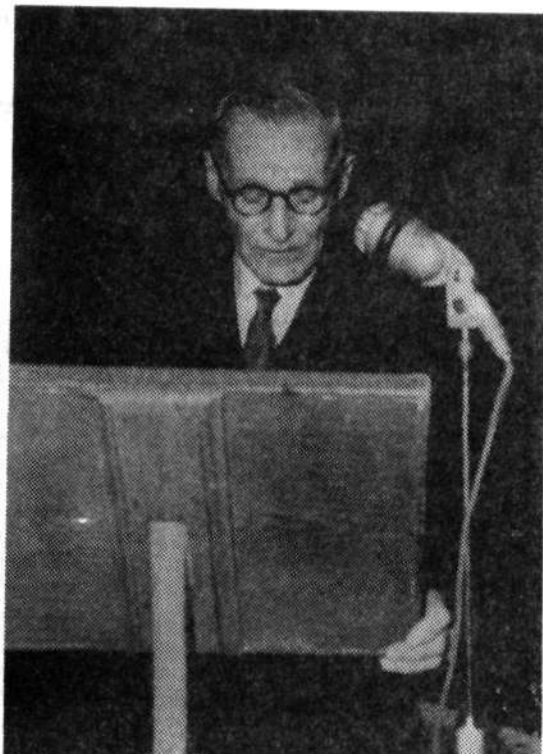
Op 31 maart 1929 werd in de nieuwe fabriek, thans aan de westzijde van het Noordhollands Kanaal, de eerste melk ontvangen.

Op 30 mei 1929 werd de oude fabriek verkocht aan de heer P. APELDOORN, landman (te) Het Zand in de Zijpe.

Zie Koopacte verleden voor Notaris S.W. WEGENER SLEESWIJK (familiebezit).

* Frans X. VEUL in zijn karakteristieke houding op vergaderingen waar hij uitschreeuwde: "PROPAGANDA, HEREN; ALLEN, NIET EEN UITGEZONDERD, PROPAGANDIST VOOR ONZE COÖPERATIEVE ZAAK!!"

* W. JIMMINK, goed voor: het secretariaat, de financiële administratie, het dagelijks toezicht op/ in het bedrijf; een man met werklust en denkkraft!

Tot zover de - min of meer formele - geschiedenis van de kaasfabrieken in 't Zand. Het doek viel definitief in 1960.....

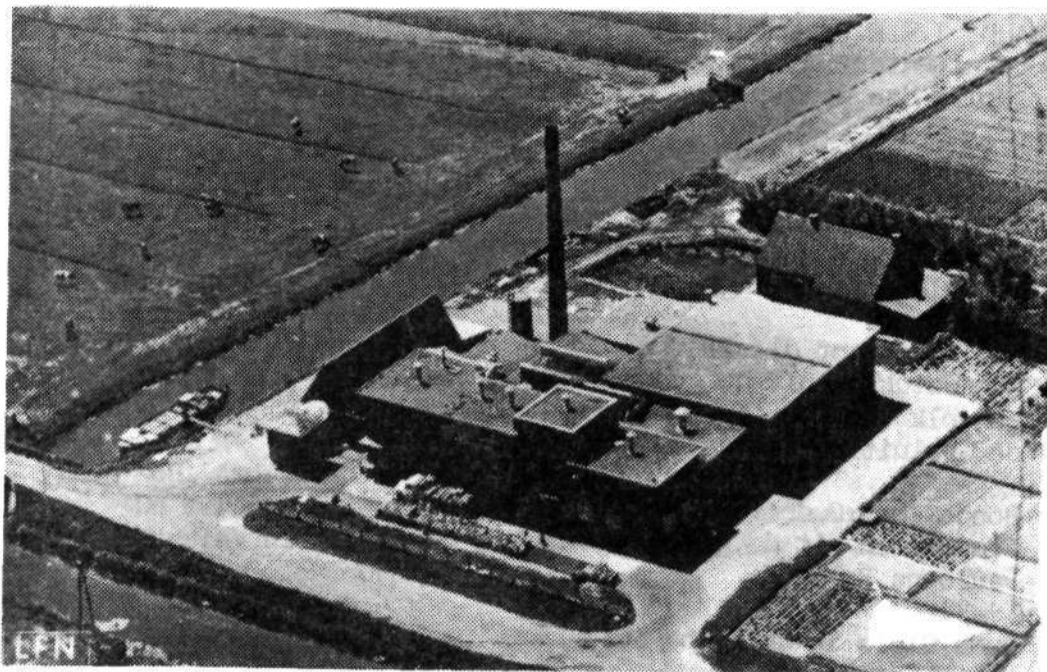
Met opzet zijn de namen vermeld, vooral die van hen die de "Zijper Maatschappij tot Bereiding van Kaas" in het leven riepen. In het licht van die tijd was dat zeer progressief. Die "landlieden" durfden hun nek uit te steken, want het was allerm minst zeker dat de opzet zou slagen.

Het is in die tijd meermalen voorgekomen dat zo'n samenwerking - hoe goed bedoeld ook - schipbreuk leed.

Het is al gememoreerd, de concurrentie van "de speculatie" was vooral na 1910 geducht.

En wat de Coöperatie "Nieuw Leven" betreft, die worstelde in de dertiger jaren bovendien met de problemen van de - welhaast - rampzalige landbouwcrisis.

De oorlog 1949-1945 liet de kleine fabriekjes in het zand bijten.
De jaren '60 vierde Magere Hein zijn schrikbewind over de middelgrote bedrijven en liet alleen de mastodonten voorbestaan.

De coöperatieve zuivelfabriek "Nieuw Leven" te 't Zand omstreeks 1935.
Links onder in het beeld: Het weischuitje van de Hollandse
Melksuikerfabriek te Uitgeest.

PIET BOSMAN.

